

Domovská stránka>Vaše práva>Základné práva>Osvedčené postupy členských krajín týkajúce sa Charty Osvedčené postupy členských krajín týkajúce sa Charty

Francúzsko

Verejné politiky, ktoré podporujú využívanie charty a informovanosť o nej medzi zákonodarnými a správnymi orgánmi, orgánmi presadzovania práva a súdnymi orgánmi.

1. Národná škola pre sudcov a štátnych zástupcov (*École nationale de la magistrature – ENM*)

Na Národnej škole pre sudcov a štátnych zástupcov sa Charte základných práv venuje veľmi veľká pozornosť v rámci počiatočnej a ďalšej odbornej prípravy francúzskych sudcov a štátnych zástupcov.

1.1.1. Počiatočná odborná príprava

V rámci počiatočnej odbornej prípravy sudcov a štátnych zástupcov sa Charta základných práv preberá na tematických kurzoch zameraných najmä na hlavné zásady občianskoprávneho konania, najlepší záujem dieťaťa alebo etiku a profesijný etický kódex sudcov a štátnych zástupcov (článok 47). Moduly venované podpore budovania vzťahu a dialógu medzi sudcom či štátnym zástupcom a advokátom poskytujú zároveň príležitosť prebrať článok 48 charty.

Národná škola pre sudcov a štátnych zástupcov ponúka okrem iného jednodňový vzdelávací modul venovaný Súdneho dvoru Európskej únie, počas ktorého sa preberá aj Charta základných práv Európskej únie. Tento nástroj a jeho rozsah pôsobnosti sa prezentujú na úvodnej prednáške k modulu. Potom nasledujú workshopy. Čakatelka na funkciu sudcu alebo štátneho zástupcu sú rozdelení do 20-členných skupín, v ktorých sa zaoberajú touto témou a riešia praktické prípady.

V roku 2019 sa navyše podarilo usporiadať osobitnú hromadnú akciu pri príležitosti oslavy 20. výročia právnej záväznosti charty.

1.1.2. Ďalšia odborná príprava

Osobitná odborná príprava zameraná na chartu

Od roku 2019 sa venuje osobitná pozornosť konkrétne Charte základných práv s cieľom zvýšiť informovanosť sudcov a štátnych zástupcov o využívaní tohto nástroja.

V roku 2019 sa okrem odbornej prípravy venovanej 10. výročiu nadobudnutia platnosti charty vytvorila **osobitná odborná príprava ad hoc zameraná na chartu a spôsob jej využitia v sporovom konaní** v spolupráci s Právnickou fakultou Univerzity Grenoble-Alpes (katedra Jeana Monneta). Táto jednodňová odborná príprava zodpovedala viacerým pedagogickým cieľom: predstavenie charty, jej prínosu k ochrane základných práv a konkrétnych pravidiel jej uplatňovania v rámci francúzskeho právneho poriadku. Ako doplnok k teoretickému prístupu (dopoludnie) sú organizované semináre s praktickými prípadmi týkajúcimi sa sociálnej oblasti a európskeho zatykača (popoludnie). Tento kurz bol sprístupnený aj advokátom v rámci medziodborovej odbornej prípravy.

V roku 2020 sa z dôvodu zdravotnej krízy zaviedlo dištančné vzdelávanie. Odborná príprava pozostáva z dvoch fáz: účastníci sa museli oboznámiť s obsahom (videozáznamy tematických kurzov a dokumentácia) na pedagogickej platforme ENM a potom robili cvičenia vo virtuálnej triede vo forme praktických prípadov, odpovedí na otázky položené v prieskume a testov, ako aj diskusie medzi účastníkmi. Prostredníctvom tejto odbornej prípravy bolo možné v snahe o medziodborový prístup spojiť sudcov a štátnych zástupcov, ako aj advokátov a vyškoliť zhruba tridsať osôb. **Odborná príprava sa má od roku 2021 upraviť na prezenčný formát.**

V roku 2021 bola odborná príprava zameraná na Chartu základných práv EÚ začlenená do kurzu „Dianie v sporovom konaní práva Európskej únie“ a stala sa náplňou celodenného seminára, ktorý podľa vzoru z predchádzajúcich rokov pozostával z dopoludňajšej teoretickej časti a popoludňajších workshopov zameraných na riešenie praktických prípadov. Kurz prebiehal v hybridnej forme. Toto vzdelávanie vhodným spôsobom dopĺňali výučbové videonahrávky o Charte základných práv EÚ v rámci platformy „Moodle“.

V roku 2022 sa tento celodenný seminár v rámci kurzu „Dianie v sporovom konaní práva Európskej únie“ nahradí kolokviom Univerzity v Grenobli, Univerzity Sorbonne Paris I a ENM o „Charte základných práv EÚ v súdnej a správnej praxi“, určeným pre sudcov správnych a všeobecných súdov, advokátov a členov akademickej obce.

Platforma Moodle týkajúca sa Charty základných práv slúži ako dostupný vzdelávací nástroj na doplnenie odbornej prípravy.

Odborná príprava v oblasti európskeho práva súvisiaca s chartou

Charta základných práv je predmetom štúdia aj ako súčasť štyroch druhov odbornej prípravy v oblasti európskeho práva, ktoré sú určené sudcom a štátnym zástupcom v rámci ďalšej odbornej prípravy:

Sudca, štátny zástupca a európska integrácia: táto trojdňová odborná príprava je osobitne venovaná fungovaniu európskych inštitúcií a súčasnému vývoju judikatúry Súdneho dvora EÚ. Charte sú venované tri prednášky („Uplatnenie práva Únie v trestnom konaní“, „Charta základných práv Európskej únie“ a „Prejudiciálne konanie“).

Európsky súd pre ľudské práva a Európsky dohovor o ľudských právach: táto odborná príprava je osobitne venovaná súladu Charty základných práv s Európskym dohovorom o ochrane ľudských práv. Zaoberá sa príslušnými judikatúrami daných dvoch súdov, ako aj judikatúrami vnútroštátnych najvyšších súdov, pokiaľ ide o spojitosť európskych judikatúr.

Sudca, štátny zástupca a medzinárodné prostredie: tento kurz sa zaoberá úlohou sudcov a štátnych zástupcov so zreteľom na súčasný vývoj európskeho a medzinárodného práva. Charte základných práv sa v tejto súvislosti venuje pozornosť ako európskemu nástroju, ktorý prispieva k prednosti základných práv v rámci budovania práva.

Cykľus konferencií „Spravodlivosť a sloboda prejavu“: tento cyklus konferencií, vytvorený v rámci projektu „JUST FREE: 2020 – 2022“ financovaného Generálnym riaditeľstvom pre spravodlivosť, ktorý sa realizuje od septembra 2020, zahŕňa tri semináre zamerané najmä na hranice slobody prejavu, právo verejnosti na informácie a slobodu prejavu sudcov a štátnych zástupcov z hľadiska Charty základných práv a Európskeho dohovoru o ľudských právach. Ako podpora pri všetkých konferenciách v rámci tohto projektu slúži osobitná aplikácia.

2. Národná škola pre väzenskú správu (*École nationale de l'administration pénitentiaire – ENAP*)

Na Chartu základných práv Európskej únie sa odkazuje ako na referenčný a podporný nástroj v rámci vzdelávania poskytovaného zamestnancom väzenských a nápravných zariadení absolvujúcim odbornú prípravu, a to aj v oblastiach európskej ochrany ľudských práv a, konkrétnejšie, práv osôb vo väzbe alebo vo výkone trestu odňatia slobody.

Národná škola pre väzenskú správu usporiadala v roku 2020 pri príležitosti osláv 10. výročia Charty základných práv rečnícku súťaž, čím prispela k tomu, aby poslucháči 48. ročníka riaditeľov väzenských zariadení a 13. ročníka riaditeľov nápravných integračných a probačných zariadení spoznali a lepšie pochopili túto chartu.

Nástroje, ktoré pomáhajú lepšie pochopiť chartu a to, kedy sa uplatňujú:

Pre odborníkov z praxe (zákonodarcov, správne orgány, orgány presadzovania práva, súdne orgány, právnikov)

Nástroje vytvorené Národnou školou pre sudcov a štátnych zástupcov a určené sudcom a štátnym zástupcom

Na svojej pedagogickej platforme Národná škola pre sudcov a štátnych zástupcov poskytuje sudcom a štátnym zástupcom absolvovalým počiatočnú a ďalšiu odbornú prípravu tematický priestor a pedagogický súbor venované Charte základných práv Európskej únie (predchádzajúci vývoj, vyhľadávanie judikatúry atď.), pričom odkazuje najmä na nástroje na výklad charty vypracované Agentúrou Európskej únie pre základné práva ([Príručka agentúry z roku 2018 o uplatňovaní charty](#)).

Pre občanov

Sieť justičných a právnych centier

Justičné a právne centrá (*maisons de la justice et du droit*), medzi ktoré patrí 141 zariadení na celom území štátu, predstavujú miesta, v ktorých sa zabezpečuje prijatie a vypočutie občanov a na ktorých sa poskytujú usmernenia a bezplatné poradenstvo a dôverné informácie týkajúce sa ich práv a povinností. Zabezpečujú súdne zastúpenie na miestnej úrovni a prispievajú k prevencii kriminality, podpore pri poskytovaní pomoci obetiam a prístupu k právu. Justičné a právne centrá môžu využiť chartu najmä pri propagovaní prístupu mladých ľudí k právu v rámci vzdelávacích činností realizovaných pre školy.

Využívanie a presadzovanie nástrojov na výklad charty, ktoré vyvinuli iné krajiny EÚ alebo iné zainteresované strany v EÚ

I – Obhajca práv (*Défenseur des Droits*)

a) Fungovanie

Vo Francúzsku je obhajca práv nezávislý správny orgán vytvorený organickým zákonom č. 2011-333 z 29. marca 2011 a zakotvený v ústave od jej reformy v roku 2008, ktorého úlohou je riešiť sťažnosti týkajúce sa jeho piatich oblastí právomoci: obrana práv a slobôd používateľov verejných služieb, obrana a presadzovanie najlepšieho záujmu a práv dieťaťa, boj proti diskriminácii a presadzovanie rovnosti, dodržiavanie deontológie osôb vykonávajúcich bezpečnostné činnosti a napokon usmernenie a ochrana nahlasujúcich osôb.

Môže sa naňho priamo obrátiť každá fyzická alebo právnická osoba, ktorá sa domnieva, že jej práva boli porušené, a to prostredníctvom viac než 500 splnomocnencov rozmiestnených na celom území na viac než 800 miestach, alebo priamo v sídle prostredníctvom formulára na internete, alebo poštou bez potreby úhrady poštovného.

Obhajca práv má významné vyšetrovacie právomoci. Môže požadovať vysvetlenia a poskytnutie všetkých informácií potrebných na vyšetrovanie a vyriešenie sporu od všetkých verejných alebo súkromných organizácií.

Po vyšetrovaní vecí obhajca práv uprednostňuje urovanie sporu formou zmiery. Takmer 80 % urovaní sporu formou zmiery realizovaných touto inštitúciou sa končí priaznivo.

Môže takisto prijať rozhodnutie, ktorým navrhne individuálne alebo všeobecné odporúčania. V prípade súdneho konania môže obhajca práv takisto navrhovať pripomenky *amicus curiae* na všetkých súdoch. Obhajca práv popri činnosti ochrany práv uplatňuje politiku na podporu rovnosti a prístupu k právam.

Obhajca práv využíva chartu skôr v obmedzenej miere, keďže sa uplatňuje, len ak štát vykonáva právo EÚ (článok 51 charty). Túto súvislosť teda treba vopred preukázať, čo nie je vždy zrejmé. Obhajca práv ľahšie využije Európsky dohovor o ľudských právach a judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorá je veľmi rozsiahla, alebo aj smernice Európskej únie v oblasti diskriminácie.

Stáva sa však, že obhajca práv chartu využije, niekedy ako dopĺňajúci argument k ďalším zmluvným textom (ako je medzinárodný Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím alebo Európsky dohovor o ľudských právach). Niekedy chartu využije pri sťažnostiach, ktoré sa týkajú diskriminačných situácií, ktoré patria medzi osobitné oblasti pôsobnosti obhajcu práv.

Niekoľko príkladov rozhodnutí, pri ktorých charta predstavovala užitočný právny zdroj pre argumentáciu obhajcu práv:

Príklad 1 – Zamietnutie možnosti zamestnankyne predčasne ukončiť rodičovskú dovolenku a nastúpiť na materskú dovolenku

Obhajcovi práv bola podaná sťažnosť, v ktorej sa uviedlo, že zamestnávateľ (zdravotná poisťovňa) zamietol možnosť zamestnankyne predčasne ukončiť rodičovskú dovolenku a nastúpiť na materskú dovolenku, keďže otehotnela po tom, ako porodila prvé dieťa [1].

Pri vypočúvaní obhajcom práv zamestnávateľ uznal, že Súdny dvor Európskej únie už trikrát potvrdil, že ak sa zamestnankyni zamietne prerušenie rodičovskej dovolenky a nástup na materskú dovolenku, predstavuje to diskrimináciu z dôvodu pohlavia [2].

Odmietol sa však riadiť touto judikatúrou z toho dôvodu, že nebola transponovaná do francúzskeho práva. V článku L.1225-52 Zákonníka práce sa totiž stanovujú len dva prípady, keď zamestnávateľ nemôže zamietnuť predčasné ukončenie rodičovskej dovolenky:

úmrť dieťaťa

alebo významné zníženie finančných zdrojov domácnosti.

Tým sa však podľa Zákonníka práce nevylučuje možnosť predčasného ukončenia rodičovskej dovolenky z iného dôvodu, pokiaľ tento dôvod zahŕňa dohodu strán.

Obhajca práv musel teda zdravotnej poisťovni pripomenúť, že zákaz diskriminácie predstavuje zákaz vyplývajúci z verejného poriadku, od ktorého sa nesmie odchýliť žiadny zamestnávateľ. Konštatoval teda, že zamietnutie predčasného ukončenia rodičovskej dovolenky sťažovateľky a nástupu na materskú dovolenku predstavovalo diskrimináciu z dôvodu jej pohlavia. V tomto rozhodnutí obhajca práv sčasti založil svoju argumentáciu na článkoch Charty základných práv Európskej únie:

V článku 33 charty sa zaručuje „ochrana rodiny a zosúladenie rodinného a pracovného života“. Na tento účel sa v druhom odseku článku 33 stanovuje, že „na účely zosúladenia rodinného a pracovného života má každý... právo na platenú materskú dovolenku...“.

V článku 21 charty sa stanovuje zákaz akejkoľvek diskriminácie najmä z dôvodu pohlavia a v článku 23 sa zaručuje rovnosť medzi ženami a mužmi vo všetkých oblastiach.

Z tohto príkladu vyplýva, že ak vec patrí do rozsahu pôsobnosti práva Európskej únie – čo platí v tomto prípade, keďže ide o rozsah pôsobnosti zákazu diskriminácie v zamestnaní z dôvodu pohlavia a konkrétnejšie smernice 2006/54/ES –, obhajca práv môže využiť chartu, ktorá sa uplatní priamo vo vnútroštátnom práve.

Príklad 2 – Nemožnosť prístupu osôb so zdravotným postihnutím k zvýhodneným ponukám, ktoré sú k dispozícii výhradne na webovom sídle určenom na predaj cestovných lístkov na vlak

Obhajcovi práv bola podaná sťažnosť týkajúca sa nemožnosti prístupu osôb so zdravotným postihnutím k zvýhodneným ponukám, ktoré sú k dispozícii výhradne na webovom sídle určenom na predaj cestovných lístkov v železničnej doprave. Obhajca práv konštatoval, že táto situácia vznikla v dôsledku diskriminačného postupu v zmysle:

nariadenia o právach a povinnostiach cestujúcich v železničnej preprave, v ktorom sa stanovuje, že „železničný podnik, predajca prepravných dokladov alebo prevádzkovateľ zjazdu nesmú z dôvodu zníženej pohyblivosti odmietnuť vykonať rezerváciu alebo vydať prepravný doklad zdravotne postihnutej osobe alebo osobe so zníženou pohyblivosťou“ [3],

ale aj článku 21 Charty základných práv

a napokon francúzskeho zákona č. 2008-496 z 27. mája 2008.

Obhajca práv preto spoločnosti spravujúcej webové sídlo na predaj cestovných lístkov online odporučil, aby umožnila osobám so zdravotným postihnutím prístup ku všetkým tarifám zvýhodneného cestovného vrátane medzinárodných ciest. Charta je opäť súčasťou argumentácie a je použitá ako doplňujúci a zároveň autoritatívny argument:

ako doplňujúci argument, lebo v európskom práve neexistuje prierezová smernica, ktorou by sa zakazovala diskriminácia v prístupe k tovaru a službám pre osoby so zdravotným postihnutím, a nariadenie o právach a povinnostiach cestujúcich v železničnej preprave je dosť obmedzené, pričom v článku 21 charty sa uvádzajú hlavné zásady nediskriminácie, a to aj z dôvodu zdravotného postihnutia pri prístupe k tovaru,

a ako autoritatívny argument na podloženie odporúčaní a nárokov na náhradu škody so zreteľom na priamu uplatniteľnosť.

Navyše v rámci svojej činnosti na podporu právneho štátu a základných práv prostredníctvom partnerských sietí [Európska sieť ombudsmánov, ktorú spravuje európsky ombudsman; Európska sieť ombudsmánov pre deti (ENOC), ktorá spája obhajcov práv detí; európska sieť vnútroštátnych orgánov pre otázky rovnosti (Equinet) spájajúca organizácie na boj proti diskriminácii v Európe; neformálna sieť IPCAN týkajúca sa mechanizmov vonkajšej a nezávislej kontroly poriadkových síl; neformálna sieť NEIWA, ktorá umožní výmenu informácií o transpozícii smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1937 z 23. októbra 2019 o ochrane osôb, ktoré nahlasujú porušenia práva Únie]

obhajca práv okrem Európskeho dohovoru o ľudských právach a príslušných smerníc pomerne systematicky využíva aj Chartu základných práv. V rámci týchto sietí obhajca práv intenzívne spolupracuje s Agentúrou Európskej únie pre základné práva (FRA), ktorá pôsobí ako skutočný propagátor charty na týchto fórach.

b) Podujatia

Zastúpenie Európskej komisie vo Francúzsku usporiadalo pri príležitosti 20. výročia Charty základných práv EÚ konferenciu, na ktorej sa stretli jednotliví hlavní aktéri usilujúci sa o dodržiavanie a uplatňovanie charty.

Pri tejto príležitosti sa pani George Pauová-Langevinová, zástupkyňa obhajkyne práv zodpovedná za boj proti diskriminácii a za presadzovanie rovnosti (*adjointe de la Défenseure des droits en charge de la lutte contre les discriminations et la promotion de l'égalité*), zapojila do diskusie, ktorú v pondelok 7. decembra 2020 zorganizovala Európska komisia a Agentúra Európskej únie pre základné práva (FRA).

Vystúpila po boku Elise Barbéovej (súdnej referendárky trestného senátu Kasačného súdu, predsedníčky správnej rady agentúry FRA) a Oliviera Cousiho (predsedu advokátskej komory pri Súdnom dvore v Paríži) s príspevkom o problematike uplatňovania charty vo Francúzsku a o opatreniach potrebných na jej komplexné implementovanie. Viac informácií o francúzskych iniciatívach zameraných na zvyšovanie povedomia občanov o právach zaručených chartou, ako aj o opatreniach na podporu a dodržiavanie práv zakotvených v tomto texte poskytuje záznam z uvedenej konferencie dostupný kliknutím na [tento odkaz](#).

II – Národná poradná komisia pre ľudské práva (*Commission nationale consultative des droits de l'homme – CNCDH*)

Národná poradná komisia pre ľudské práva je francúzska vnútroštátna inštitúcia na podporu a ochranu ľudských práv vytvorená v roku 1947. Považuje sa za nezávislý správny orgán (*Autorité administrative indépendante – AAI*) a predstavuje štátnu štruktúru, ktorá poskytuje nezávislé poradenstvo vláde a parlamentu a vypracúva návrhy v oblastiach ľudských práv, humanitárneho práva a činnosti a dodržiavania základných záruk poskytnutých občanom na účel výkonu občianskych slobôd. Komisia, ktorú tvorí 64 osobností a zástupcov organizácií občianskej spoločnosti, odzrkadľuje rozmanitosť názorov vo Francúzsku v otázkach spojených s ľudskými právami a medzinárodným humanitárnym právom. V rámci svojich úloh upozorňuje širokú verejnosť a zvyšuje jej informovanosť. Takisto sa zúčastňuje na vzdelávaní a odbornej príprave v oblasti dodržiavania ľudských práv.

Komisia CNCDH vytvorila v roku 2018 v partnerstve s Agentúrou Európskej únie pre základné práva dvojminútový videozáznam, v ktorom predstavuje tento nástroj:

[2 minúty na pochopenie Charty základných práv, YouTube](#)

[2-minúty-na-pochopenie-Charty-základných-práv-Európskej-únie, webové sídlo CNCDH](#)

Treba poznamenať, že charta bude uvedená na novom webovom sídle komisie CNCDH medzi „zdrojmi“ s otvratelným oknom s opisom a že na ňu komisia pravidelne odkazuje vo svojich správach a stanoviskách.

[1] Rozhodnutie 2019-183 z 24. októbra 2019, ktorým zamestnávateľ zamietol možnosť zamestnankyne predčasne ukončiť rodičovskú dovolenku a nastúpiť na materskú dovolenku.

[2] Rozsudok Súdneho dvora z 20. septembra 2007, vec C-116/06, Kiiski/Tampereen Kaupunki; rozsudok Súdneho dvora (tretia komora) z 13. februára 2014, veci C-512/11 a C-513/11, YTN/TSN; rozsudok Súdneho dvora (prvá komora) z 8. mája 2019 – vec C-486/18.

[3] Článok 19 ods. 2 nariadenia (ES) č. 1371/2007 z 23. októbra 2007.

Posledná aktualizácia: 20/04/2023

Obsah pôvodných vnútroštátnych jazykových verzií na tejto webovej lokalite spravujú príslušné členské štáty. Preklady týchto textov zabezpečila Európska komisia. V prekladoch preto ešte môžu chýbať možné úpravy pôvodných textov, ktoré neskôr vykoná príslušný štátny orgán členského štátu. Európska komisia vylučuje akúkoľvek zodpovednosť za akékoľvek informácie alebo údaje obsiahnuté alebo uvedené v tomto dokumente. Právne normy v oblasti autorských práv členského štátu zodpovedných za túto stránku nájdete v právnom oznámení.